

נאום מ. שרתוך בויכוח

doc 00291

נקודת-מפתח

נראה לי שכמה נואמים בויכוח זה לקו בתרצידיות והדבר השתקף במידה ידועה במהלך הויכוח כולו. הצינו את ענין החלוקה ודבר הסמת מדינה יהודית בחלקה של ארץ ישראל באופן כה חריף וכולט עד שנוצר הרושם כאילו זוהי העובדה היחידה המצוינת את מצבנו הנוכחי. כל כמה שמועצת היא חיה זו העובדה עלינו, כשאנו עומדים בפני הברירה לסבל או לרחות הסמת מדינה יהודית, הרי בעיני לא בזה בלבד נתון מרכו הכובד של מצינו. מרכו הכובד הוא בזה, שכל ההתפתחות מפעלנו בארץ ישראל הניעה לירי נקודת מפתח. אין אנו יודעים אם תקום מדינת היהודים, — לא רק משום שאין אנו יודעים עדיון אם אנו מקבלים את הדבר, אלא משום שסכך נגזר גדולות מאיומות עדיון על הרעיון הזה מבחינץ. אולם מה שקבוע במסמרות היא העובדה, כי הנענו לנקודת מפתח, ונקודת מפתח זו לא באה באופן בלתי צפוי.

כאשר התחלנו לחזור לארצנו לאחר גלות של 2000 שנה ידענו כי אנו חוזרים לארץ שאינה ריקה מאדם. מצאנו אותה מיושבת, ולא ברלילות, ומיושבת על ידי עם מסותת למדי, אשר בנוו הם בעלי הכרה אישית וסבוצית. להצ העובדה הזאת על מצבנו ועל אפשרות יות עבודתנו הלך וגדל במשך כל הזמן באופן ישר ובכמה וכמה דרכים בלתי ישרות. תמיד ידענו כי תבוא שעת חשי בון — אם בדרך זו שלא יעלה בידנו לעכב בעד ההתפתחות המרלמנטרית בארץ, או ע"י כך שלאחר ביטולם של המנדטים האחרים מסא א' יבוא גם תורו של המנדט הארצישראלי, או משום שראינו כיצד מצטברים עננים כבדים על אפסו הפוליטי של העולם וחששנו להתפרצות סערות בין-לאומיות אשר תפגענה גם בארץ ישראל.

בין אם יבוא המסנת בצורה זו או בצורת אחרת, כל אחד מאתנו ידע כי בוא יבוא ויבי שנות עבודתנו הבלתי מופרעת בארץ ישראל הנן ספורות. עבדנו כשידנו האחת עושה בבנין והיד השנית מחזיקת בשעון ההיסטוריה. שנים מספרינו ומנהיגינו, אשר הסתלקו מאתנו בשנים האחרונות, חיים ארלוזורוב ואביגדור יעקבסון, בילו את שנות חייהם האחרונות בהרגשה של חרדה עמוקה לגורלנו בארץ. תמיד היה לנו עיניהם האופק הפוליטי-שלנו, הקרוב והרחוק, ותם ראו את שעת החשבון מממששת ובאה.

אינני יודע אם זוהי נקודת המסנת המכרעת. אולם הסרתי העמוקה היא כי זוהי נקודת מפתח מכרעת. הויכוח בדבר השאלה אם אפשר או אי אפשר היה למנוע בעד מאורעות 1936 איננו ויכוח אקדמי גרידא. זוהי שאלה בעלת חשיבות מעשית מאד בשביל עתידנו. אולם גם הויכוח אס התחוללות המלחמה העולמית בשנת 1914 היתה נמר נעת או בלתי נמנעת איננו ויכוח אקדמי. אף זוהי שאלה רצינית מאד, המכרחה להסיר את האנושיות, כי האנושיות צריכה ללמוד מן הנסיון כדי לדעת כיצד למנוע מלחמה עולמית חדשה. אולם אם באים למסקנה, כי אפשר היה למנוע בעד המלחמה העולמית, אין זאת אומרת כי אפשר לחשוב את המלחמה העולמית כאפיוודה חולפת בלבד. היה זה דבר בלתי אחראי ובלתי רציני להניח כי המלחמה העולמית למית לא יצרה מצב חדש מיסודי, מתוך אשליה שאפשר במהרה להתוויר את המצב לקדמותו. כזהו גם מצבנו בארץ לאחר שנת 1936. אולם לא רק מאורעות אלה קובעים את המצב — עוד לפנייהם השתרר במדיניות האנטי לית הלך רוח מסאים — מתוך הפחד אשר חקף את חוגי הממשלה פן יתפתחו הענינים באותו כיוון אשר התפתחו בו ב-1936 — והלך רוח זה השפיע על הכיוון ההיסטורי. האפסססס סיבה שנבחרה בקונגרס האחרון — לנוכח המצב הבין לאומי, שנעשה יותר ויותר מסוכן, לנוכח מצוקת ישראל בנולה שנעשתה מדאנית יותר ויותר

18.8.1937

727

Doc 00291a

פיקולגס רביוני העשרים

לאן משה שרתוק בויכוח

פאנל -

2

ראתה את עיקר תפקידה כיום כל המאמצים כדי להשיג מאת ממשלת המנדט את האפשרות להחיש את בני יגנו. עשינו נסיון של אופנסיה פולר מית חדשה. אולם לא ארכו הימים ונמצאנו בפני הכרח לנהל מלחמת מן מריה ועקשנית, לא לשם כיבוש עמדות חדשות אלא לשם הגנה על עמדותינו הישנות.

לחץ מדיניות ההתבולות הכביר עלינו יותר ויותר; וגם בלעדיו המהומות של 1936 יתכן מאד שהיינו מניעים לנקודת מפנה רצינית.

ברירה בין שתי רעות

הברירה אשר בפניה הננו עומדים עכשיו אינה ברירה בין שתי טובות אלא ברירה בין שתי רעות, בין שתי צורות של הנבלה וצמצום. שתי האפשרויות גרועות הן: שתיהן כרוכות בסבל ובכאב. אולם הננו עומדים בפני הברירה הזאת. אין אנו יכולים, כמובן, להחליט מראש שאנו בוחרים בדרך הקלה ביותר. אכן אין זו מצוה לבחור דוקא בדרך הקשה ביותר. עלינו לבחור לא בדרך ההתנגדות הפתוחה, אלא בדרך ההתקדמות הגדולה ביותר. ויתכן שדוקא בדרך זו היא הקשה ולא הקלה ביותר. חלילה לנו לשכוח כי עתידנו מלא נעלמים. מזהירים אותנו בפני ויתור על יום המחר. אולם, האם יורד עים אנו אם מחר זה שלנו הוא? אנו רואים את גידולה של התנועה הערבית הלאומית, לעינינו משתחררים העמים הערבים זה אחרי זה ומתיצבים בשורת הכוחות הנלחמים נגדנו. אנו רואים את הקשיים, שהמדיניות האנגלית מתלבטת בהם, רואים כיצד אנגליה מגיבה על הקשיים האלה, וכיצד הדבר פועל על מצבנו ועבודתנו בארץ. אין אנו יודעים מה טמון לנו בחוס העתיד. הדבר היחיד שבו אנו בטוחים הוא זה, כי באותה מידה שעולה בידנו לנצל כל הזדמנות כדי להתבצר מיד, כדי להאיץ מיד את קצב עבודתנו, בה במידה אנו מבטיחים לעצמנו אפשרויות גדולות יותר גם לעתיד לבוא. דרך הנשמת

הציונות היא דרך הניצול המבטימי של ההזדמנויות ההיסטוריות. אפשרות יותיה של ארץ ישראל חן על כל פנים מאבילות, והסיכויים להוציא מהן את המבטימים בשביל העם היהודי תלויים בידנו לניס בכל דגש ודגש לשם לחץ על האפשרויות האלה.

אין פירוש הדבר לוותר על המיסטיקה הציונית. פירושו הוא לרתום את המיסטיקה הציונית ככוח מניע במפעלנו. אולם אותה המיסטיקה הציונית, המסריעה לנו להפיק את התועלת מההזדמנויות הניתנות לנו למעשה, אויב היא להגשמה הציונית. הן גם אותה המיסטיקה הציונית השלמה בחוגים ידועים של היחרות הדתית ואשר הביאה את החוגים האלה בשעתם לידי התנגדות נמרצה לציונות, היו לה שרשים עמוקים בנשמת העם. וזוהי זכותה ההיסטורית הגדולה של תנועת המזרחי שתא ניצחה את המיסטיקה ההיסטורית העקרה הזאת, והמכה את הקשר הדתי של העם היהודי עם ארץ ישראל לכוה מפרה בעבורת הנאולה המעשית.

בחירה ומלחמה

ולא יתכן שתבחרה שלנו תהיה מסיבית. אין השאלה רק לסקוע לעצמנו את עמדתנו כלפי האפשרויות השונות. השאלה תוא מה אנו רוצים, ונדע נא כי הדבר שאנו רוצים בו, עליו עלינו לחלחם. לא נכון מה שנאמר כאן, כי "נותנים" לנו את המדינה היהודית— גם אותה נשיג רק במלחמה, כשם שנלחמנו כדי להשיג את הצהרת בלפור. כיצד באה הצהרת בלפור לעולם? אלמלא תביעתנו לארץ ישראל, התחלות עבודתנו, המעשיות בארץ, מצוקת היהודים בעולם ומעולתנו הפוליטית והדיפלומטית אשר הביאה את כל אלה לידי ביטוי כלפי חוץ, בראשו של מי היתה עולה המחשבה לתת לנו את הצהרת בלפור? כן גם ההצעה להקים מדינה יהודית היא פרי עבודתנו בארץ, פרי העמלתנו לארץ. וכשאנו בוחרים

הקונגרס הציוני העשרים

נאום משה שרתוק קדימון

- המשך -

③

לוח ניתוח כירורגי. אין זה רק ניתוח מכאיב, זהו ניתוח אכזרי. ילדינו בארץ בכו באותו בוקר של 8 ביולי כשראו את ספת החלוקה של הארץ. אולם בדמעות ובהודעות אי אפשר להביט. את העתיד עלינו לראות ברור את האפשרויות, זו כנגד זו, ולהניע לידי מסקנה ברורה לא רק ביחס למח שאין בתכנית החלוקה אלא גם ביחס למח שיש בה וביחס למח שאין לנו לא במסגרת זה ולא במסגרת זה. אין אנו יכולים להרשות לעצמנו את הסותרות לדבר בנוסחאות החלקיות. אנו מוכים

רחים להיות יחסים בהערכתנו. כשאומרים שהחלוקה פסולה מפני שהיא עומדת לצאת לפועל בלי הסכמת הערבים יש לשאול אם יש הסכמה מצד הערבים להמשך קיומו של המנדט. הוא הדגן לפני הסענה כי החלוקה איננה מבטיחה את השלום היהודי-הערבי. ובלי החלוקה — האם מובטח לנו השלום הזה? ועוד נאמר, כי העמים שמסביב למדינה היהודית לא יהיו פאציפיסטים, כאילו עבשיו הערבים בארץ ישראל ובארצות השכנות הם פאציפיסטים. השאלה היא באיזה מידה יהיה כוחנו יפה יותר לעמוד בפני האופי הבלתי פאציפיסטי של הערבים בארץ ובארצות השכנות — כשתהיה לנו מדינה יהודית או בלעדית.

על הנקודות הסתומות

אומרים כי אין אנו יכולים בעצם לדון על התכנית כיון שחסיסניות בכמה שאלות אחרות אינן ברורות כלל. גליקסון הגיש לנו היום רשימה ארוכה של נקודות סתומות. ברור שאיננו יכולים כיום לדעת מה יהיה גורלו של ענף זה או אחר. כיצד נדע מראש? עלינו להלחם על הדברים האלה. אני מבין את הצירים המזדהים עם אוישיסקין ואומרים לאו מוחלט מראש. אין אני שותף לדעתם. הכרתי העמקה היא שהם טועים מעט היסודיות. חמארה אולם לאותם החברים שהיו נוטים לקבל תכנית טובה יש

בדרך הזאת הרג בשורה הראשונה במלחמתנו אנו תלוי הדבר להשיג בדרך זו את האפשרות הטובה ביותר. הבחירה הזאת אינה פרי פסיכוזה של דפיטיוס, כפי שציון כאן ד"ר סטיר פן ויין. באינו מידה היו אלה היושבים באולם הזה משמאל ואלה שיש להם הכבוד לייצג את היושבים משמאל לסרבן של פסיכוזה כזו — הם הוכיחו ע"י התנהגותם בימי הזעם של 1936 כשכל יום ויום נפלו מאתנו קרבנות, כשהיושב כולו בער באש, פשוטו כמשמעו, כשלא ידענו מה יביא לנו בבגדיו יום המחרת וכמה תימשך עוד הפורענות, היינו צריכים להגיד רק מלה אחת כדי לשים קץ לכל העניין. שיחה טלפונית אחת, מכתב קצר אחד, היו מספיקים כדי להחזיר את השקט לארץ. המלה הזאת לא נאמרה. וכשתמהומות נגמרו מבלי שהעליה היהודית נפסקה אף ליום אחד, ואז הלכו חברינו וחברותינו הצעירים לשממות בית שאן ובקעת כנרת כדי לכבוש לנו שם נקודות חדשות, הרי הם עצמם ואלה אשר שלחו אותם — ללא כל בטחון אם המדינות האלה לא ימצאו מחר מעבר לגבול — לא היו קרבנות של פסיכוזה דפיטיוסית. אולם נכון שהיינו את שנת 1936 והיה זה בלתי אחראי מצדנו, אלמלא הסקנו מסקנות מהנסיון הזה. ראינו באותם הימים מהו מצבנו, ראינו למח מוכשרים הערבים, למח מסוגלת או בלתי מסוגלת הפקידות הבריטית. אין זה מעלה או מוריד אם אומרים שהדברים יכלו להיות אחרת ויובלו להיות אחרת בעתיד. חובתנו היא להיות מוכנים לאפשרות הגרועה ביותר. ואנחנו אמרנו לעצמנו: עלינו לגייס את כל הכוחות כדי ליצור מבצר בשביל העם היהודי בארץ ישראל, כדי להיות לכוף גדול בזמן הקצר ביותר.

ניתוח אכזרי

נכון: בשביל הכרתנו ההיסטורית חלוקת ארץ ישראל היא עובדה מוצעת. הועדה המלכותית עצמה קוראת

הקונגרס הציוני העשירי

N P/114 - שרתוך ק"כ/ח

- תעק -

④

חי המושג השלם של ארץ ישראל כבר
שנ היסטוריוסיוולוגי. אולם כיצד
השתלשלה ההיסטוריה שלנו למעשה?
היו זמנים שישבנו בארץ ולא היה לנו
שלטון על כל חלקיה. בסמך ההיסטור
רית של ארץ ישראל חלו במשך הדור
רות שינויים רבים. נלחמנו פעם בחלק
זה ופעם בחלק אחר של הארץ, ועל פני
כל הארץ שפכנו דם, יצרנו ערכים
רוחניים, הסימוני מצבות, אולם כשאנו
עומדים עכשיו בפני האפשרות להיות
לכות גדול בארץ מבלי שנכבד לרשך
תנו את כל המצבות שלנו, צריך שיב
צא בנו האון המוסרי להתלסמ.

יכולת הארץ

מה נותנת לנו התכנית? לאחר הבר
דור הממושך שהיה כבר כאן בשאלת
הזו לא אבוא להרצות הרצאה מסורת
אלא רק לציון מספר הערות. הרבה
דובר בענין השטח. אין זה בהתאם עם
הנכיון ההתישבותי שלנו בארץ ישראל
שהתחלנו לדבר פתאום מבחינת הכ
מות בלבד בבואנו להצריך את השטח
המוצע. מענתנו היתה תמיד, כי ההתי
ישבות היתודית בארץ ישראל אינה
תלויה בגודל השטח בלבד, כי היא
תלויה יותר במים מאשר בקרקע, באפי
שרות של יצירת משק מנובש, בפיתוח
התחבורה, בניצול כוחות מרע ומכני
קה, בהשקעת הון. וכאן יש לפנינו
שורה של גורמים איכותיים כאלה:
מים, סמיכות לחוף, אפשרות התייש
בות צפופה; תחבורה מפותחת, סיכויים
תעשייתיים. וכשמדברים על השטח וער
שים לאין ולאפס את ערכו של השטח
המוצע, הרי אפשר באותה מידה, אם
לא במידה עוד יותר גדולה, להגיע ליד
ביטול ערכו של כל חלק אחר של
ארץ ישראל. כשמוכיחים כי הנלו
והעמק ואיזור החוף אין בהם אפשרות
לקליטת העליה בהתישבות ובתעשיה
על אחת כמה וכמה שאפשר להגיע
להערכה כזו לגבי איזור החרים, הני
נב, החלק הדרומי של עבר הירדן. כל
מי שבא לקבוע הערכות ביחס לחלק זה
או אחר של הארץ, על ישכת לאיזו

להגיד: כיצד נגיע למינוש המפסיומ
של האפשרויות, אם לא נלחם על כך?
כדאי להזכיר רק דוגמה אחת — ברור
כי בלי ההכנסות של, ארבע הערים
ומבלי שארבע ערים אלו תתווניה חסר
בה אחת עם יתר השטח מבחינת המ
כס יהיה מצבה של מדינת היהודים
בלתי אפשרי.

ברור כי במלחמה יש גם קרבנות.
ב. כצנלסון הזכיר כאן את השמות של
מודיעין ומסדה, וציון כי היתה פעם
מסורת שהנוער היה עולה בכל הנזכה
למודיעין — מסורת אשר מושגמה
הזניחה אותה בשנים האחרונות. הנו
אחד מאותם התלמידים שהיו עולים
עם מוריהם למודיעין לפני חצי יובל
שנים. מרוע אין הולכים למודיעין
בשנים אלה? מפני שהדרך למודיעין
אינה בטוחה, ולא רק מבחינה פיזית
אינה בטוחה. כשעכשיו באים אלי מר
רים ותלמידים ושואלים אם אין הש
לערוך טיול למחוז ערבי זה או אחר,
הנני מוכרח לשקול מראש איזו השפעת
יכולה להיות להופעתה של שורה
טיולים יהודים בפנה נידחת של הארץ
על הלך רוחם של הערבים בסביבה,
איזה דר יהיה לדבר בעתונות הערבית,
איזה קשיים פוליטיים מיותרים הדבר
עלול לגרום, ולאיזה תוצאות מסורת
עוד יותר זה עלול להביא. את כל אלה
עלי להביא בחשבון לפני שאני נותן
את תשובתי. ובמקרים רבים אני מוכ
רח להגיד: כ אל תלכו. אפשר להשאיר
עם מודיעין ומסדה בארץ ישראל בלתי
מחולקת ללא כל אפשרות של גישה
אליהם. אולם הלא ברור כי לא מודיעין
ומסדה מכריעות בשאלה. לא יעלה על
הדעת כי רק בגלל השמות היקרים
האלה, שאני משתמש בהם כאן לשם
סמל, נותר על רכישת אפשרויות
ממשיות חדשות, על כיבוש עמדות
חדשות, תולדות העם היהודי לגבי
ארץ ישראל סבוכות ומסובכות. בלנו

18.8.1937.

הערות

הציוני

Doc 00291d

הקונגרס

נאום מ. שרתוק בויכוח

— פתח —

(5)

הערבה בולגה של יבולת הארץ בזה
הוא עלול להגיע בדרך זו.

בוכו כוחות

ביחד היינו עובדים בשנים הקרובות
כלי הלוגה ובלי מדינת יהודים? היינו
מוכרחים להלחם לא רק באותם הקשיים
שנאבקנו אתם, עד עכשיו, אלא היינו
פוגשים על דרכנו מעצורים הרבה יותר
המגרים. אולם לא אדבר על הקשיים
החדשים האלה המאיימים עלינו —
הם ידועים לקונגרס היטב, אדבר רק
על המצב הקודם. במשך כל השנים
הארוכות האלו נחלנו מלחמה נגד
האובסטרקציוניזם הצרמניסטרטיבי
בארץ ישראל, יושבים כאן הברים
שיחד אתם נחלתי כמה מן המלחמות
האלול, אם קראתם את הדיון והשבון
המדיני תדעו אולי לאיזה דברים אני
מבין. אלה היו דברים לא מדרגה
ראשונה — בוכש עמדה זו ועמדה
אחרת, מלחמת עמדות יובסיומית.
מתוך איזה בוכו עצום של מדין לאומי
וביחוד אישיים התנהלה מלחמת עמי
דוח זו. איזה לחץ עצום היינו מוכרחים
לעיים כדי להשיג קורטוב של התקדי
כזה, ואיזה שבריר קטן של כוח הלהק
הזה היה מניע לתוצאה ממשית בלי
שליא. המיד היינו מוכרחים לאמץ עד
למסגרים את בשרון התחבולה וההסד
הלגה שלנו, על כל דבר פגוע לנהל
ויכוחים שלא היה להם סוף. ואחרי
הכל הענינים לא התקדמו, וצריך היה
המיד לקרות איזה גם כדי שיעלה
בידנו להשיג משהו, ובאותם המקרים
הנדירים אשר נודמן לנו פה או שם
פסקו אשר התיחס אלינו באהדה, אשר
ערכו בעצם היה בזה שלא הפריע לנו
לעבוד, איך התאמצו המוסדות והמתי
ישיבים שלנו כדי לשמור עליו. ואיך
דאנו שלא לאבד אותו.

כבר דהיתי את אשמת הדפטיזם
בענין אחד ודעוני לדחות אותו גם
מבחינה אחרת. אין כאן שאלה של
עיופת מן ההתאפקות היומיומית עם

הקשיים והמעצורים הישנים. לא
עייפנו. די לראות אפילו 100 פועלים
יהודים עובדים בסבלים במל חיפה,
כדי לשאוב מזה את הכוח להשקיע
עוד שנתיים של עבודה ולהבנים. למל
ההוא עוד 100 פועלים יהודים. אולם
אסור לנו להעלים עין מן המציאות,
מצוה עלינו ללמוד לקח מהנסיון ולהע
רוך מה הרבה יותר-מהירה היתה התי
קדמותנו יכולה להיות אילו יכולנו
להביא לידי בטי חפשי את רצוננו
אנו בשננו פני הדברים בארץ.

השאלות המרכזיות

רק מלים מספר על הצד הכלכלי
שבשאלה. הון מלא פחד פן לא יבואו
בעלי הון יהודים לארץ הקטנה. כשבכל
הון יהודי בא עכשיו לארץ ישראל ורר
צה להקים בית חרושת, הוא מציג לנו
קודם כל את השאלה אם הוא יכול
לכמוד על רצונה הטוב של הממשלה.
וישנם כאלה, הרועים, לכלל הבטחה
מראש כי הממשלה תתן הגנת מכס
לתוצרתם. עכשיו הם אינם מקבלים
הבטחות כאלה. ועוד דואג הון ודאנו
לזאת גם נואמים אחרים — פן לא
יחיה שוק לתוצרת החרשית שלנו.
דובר כאן על השוק היהודי הפנימי
ועל השוק הערבי החיצוני. חשוב לק
ביע בענין זה את העובדות. עד למחצ
מית של 1936 מכרה התעשייה היהודית
לארץ ישראל מ-85 עד 90 אחוזים של
היצרתה בשוק היהודי הפנימי, ורק
מ-10 עד 15 אחוז לערבים. בשנה האחר
רונה ירדה הסיפרה הזאת ל-5 אחוזים.
במידה שייכנסו יותר יהודים לארץ
ישראל, בה במידה יגדל הסיכול לתור
צרת התעשייה העברית. אולם חלילה
לנו להוניה את אפשרויות השיווק בק
רב הישוב הערבי בארץ ישראל ובאר
צית שכנות. הלא תקוותנו הוא ליצור
בארץ ישראל מרכז תעשיתי גדול, לא
רק בשבילנו אנו, אלא בשביל המזרח
כולו. כיצד נגיע לכך? גם כיום אנו
כוח ערבי גדול. אנו מקבלים תוצרת
מעוראת, מסורית, ממצרים. אולם רק
כאשר נוכל להשתמש לטובתנו אנו

הקונטרס הציוני העברי

ס'א/א. שרתוק גויכאח

— pen —

6

בעמדה זו של יכוח שיטתו לנו, רק בשתנתן לנו האפשרות לנצל את כוח המיקוד הזה שנותנת לנו ערכנותנו, רק אז יעלה בידנו לכבוש אפשרויות החבות יותר בשביל האספדרט שלנו בארצות השכנות.

התששות

ישנן השנות על התכנית שהנן בעצם השנות על עצם הרעיון של מדינה יהודית. טבנקין הכריז היום, כי סבלת התכנית פירושה עזיבת הדרך של העד בודה החלוצית — הדרך האומרת כי רק מה שאנו מעבדים ועל מה שאנו מגינים, שייך לנו ורק בדרך הרחבת העמדות האלה ילך כוחנו ויגדל. האם מרצוננו החפשי בחרנו בדרך ההדרגית הזאת? אילו הציעו לנו בכוח המלחמה העולמית מדינה יהודית במקום הצהרת בלפור, כלום היינו דוחים את ההצעה? ואם נקבל עכשיו את רעיון המדינה היהודית כחלק של הארץ, הרי מדינת הדבר יתהדך שיהיה חלקו עד עכשיו נפסלה ומעכשיו נבחר לנו דרך אחרת לעבודתנו המעשית? גם כאשר יהיו בידנו מבשרים ממלכתיים חדשים, תשאר עומדת בעינה האמת הישנה, כי רק בדרך החלוציות, על ידי רכישת מקדע ועיבודו, על ידי הגנה על הקדש על הזה, על ידי הרחבת אפשרויות עבודתנו הנוצרת, ילך ויגדל ויגביר כוח הגוף הממלכתי שלנו עד שברבות הימים נהיה לכות גדול בארץ. אולם כלום משום זה עלינו לזלוז באפשרות יות של היקף ממלכתי לעבודתנו? האם יש דבר פסול, דבר מה אסור מבחינה מיסרית במסגרת ממלכתית ובמבשרים ממלכתיים? חזן חושש ישמא נצטרך בעצמנו להסדיר את העליה שלנו. ואילו סיבל הרצל את הצ'ארטר, כלום לא היה מוטל עלינו על הסדרת העד

ליה? איננו יודע מהי עמדת השומר הצעיר להרגליות. אפשר שהוא סבור, כי זהו ענין שעבר עליו כלל ואין יותר לטפל בו. אבל דרכי ההיסטוריה הולכים לפעמים בכיוון זיגזגי. חזן הנהיג בבבל מלא פחד: נהיה מוספים מדינות ערביות, נהיה תלויים באימפריאליזם, השוק שלנו יהיה חסר מנן. ואם לא תלוסה, כלום יהיה מצבנו אחר מכל הבחינות האלו? ולבסוף בא הפחד בפני הסכס צבאי עם האימפריה הבריטית. בן גוריון כבר ציון, כי משק משמר העמק חייב את קיומו להעברת ערבים מהמקום ההוא למקום אחר. ואני רוצה לציין, כי אותו משק משמר העמק יש לו הסכס צבאי עם האימפריה הבריטית וכי הוא נלחם הרבה, בעזרתנו, עד שהשיג את ההסכם הזה ועד שניתנה אפשרות ל-20 או 30 מחבריו, אשר השתתפו בבחירות לקוני גרם הזה ושלחו הנה את חזן וחבריו, לקבל נשק מהממשלה הבריטית ולהתחיל יצב תחת פקודת קצינים בריטיים, להשבע שבועת אמונים לשלטון הבריטי בארץ ישראל ולהתחייב לפעול אך ורק בהתאם להוראות של הממשלה הזאת. ונניח שיש לנו בארץ ישראל מדינה דו-לאומית כרצון השומר הצעיר, המגיעה לאט לאט לעצמאות שלמה, כלום תוותר אז אנגליה על העמדות החינוכיות שיש לה בארץ ישראל? כלום תבטל על ידי כך העובדה, שדרך גוף ארצנו עוברים צנורות הדם של האורגניזם הגדול אשר שמן האימפריה הבריטית? כלום או לא יהיה הסכס צבאי בין מדינה דו-לאומית זו ובין אנגליה? כלום הסכס צבאי עם אנגליה מותר רק כשאנו עושים אותו יחד עם הערבים ונעשה לפסול מבחינה

N 1115 - ארמק ארמק

— פה —

(7)

מוכרית אם היהודים עושים אותו לבדם?

רע במיעוטו או הורמנות גדולה?

אומרים לנו, כי הדרך החדשה הזאת היא האפשרות הגדולה ביותר ואין בשום פנים לסכלה. אני מודה שוב, וזהו דרך הכרובה בקרבנות קשים ומדכאים. אולם אני רואה אותה במצב הנתון לא רק כרע במיעוטו, אלא כהורמנות גדולה. ורצוני להדגיש: הורמנות זו נתונה בסכנה. אין לנו שום בטחון אם נניע להגשמת התכנית, כי עוד סכנות גדולות נשקפות לה. עלינו להליחם על הטבת התכנית וגם על רעיון התכנית עצמו. כאן נשמעו נאומים למרצים ולמנהלים, וחדורי רגש ציינו עמוק, שבא להוכיח, כי במקום לסכל את הרעיון הזה, עלינו להמשיך בכל התוקף את מלחמתנו הישנה ולגייס לכך את כל כוחות העם היהודי. נואר מים אלה נתעלמו כנראה לגמרי מן השינויים אשר התחוללו בסביבתנו ובעולם כולו. דבר אחד נשאר ללא שנוי — וזהו צרת היהודים, אשר הלכה עוד והתחמרה. אולם מה נעשה אם ההתפתחות ההיסטורית הזאת קלת צרת היהודים? דוקא אותם העוועים הנדרים לים בעולם אשר התמירו והידרו את צרת היהודים, הם הנם גם אלה המצמצמים את אפשרויות הישועה. ד"ר וויצמן אמר בנאומו, שאילו השמיע ד"ר וויצמן לפני עשר שנים את ה"אני מאשים" שלו נגד הממשלה הבריטית, לא היינו מניעים כיום לידי תכנית של חלוקה. כפי שידועים הדברים לי, הרי השמיע ד"ר וויצמן נאומים כאלה כהמה וכהמה באוני הממשלה הבריטית לפני עשר שנים ולפני חמש שנים ובמשך כל השנים האלה. עבדתי בשנים האחרות נות עם ד"ר וויצמן ועבדתי לפני כן

במחיצתו של המנהל ארלוזורוב וידוע אני מהנסיון כי דוקא אותם המדינאים הציוניים המדברים מהבמה הזאת בשם קט ובמתינות מדפיעים בכל התוקף וההרפיות בהגונם על עניני העם היהודי כלפי חוץ. נקודת המפנה שהגענו אליה איננה תוצאה מזה, אם נאום זה או אחר נשמע או לא נשמע. וזהו תוצאה של השתלשלות היסטורית, של מאורעות בארץ ישראל, של התפתחות הענינים במזרח, באימפריה הבריטית ובעולם כולו. גם עובדה זו, שהננו כיום רק 420 אלף יהודים בארץ ישראל, מהווה גורם חיוני במצב הנוכחי. אולם גם עובדה זו הוא פרי מאורעות עולמיים. איננו יכולים להשאיר בגרמניה, כי אין היה מספר היהודים בארץ קטן עוד יותר. אנו נמצאים כיום בשלב ידוע של התפתחות ההיסטוריה. איננו יכולים להטות את כוון הזרם ההיסטורי לרצוננו. אולם אנו יכולים לנצל אותו לטובתנו. ישנם כוחות צוררים הנלחמים נגד התכנית. אם התכנית תבשל נהיה נאלצים להמשיך את המלחמה הישנה פירוש לעשות מה שנוכל ולהניח את השאך לדורות הבאים. אחריות גדולה הרבה יותר תהיה מוטלת עלינו אם נקח על עצמנו את הקמת המדינה היהודית. בדבר הזה אנו מוכרחים להצליח, אנו מוכרחים להגיע למטרה מסוימת, וזה יהיה כרוך בשניים עצומים. אולם הנסיון שלנו אומר לנו כי כל קושי המפדיע לנו להגיע לאפשרות ממשית של התקדמות מעורר בקרבנו את הכוחות והכשרונות הדרושים כדי להתגבר עליו. ואני מאמין, כי גם הפעם נמצא בקרבנו את הכוח ואת כשרון ההתאמצות כדי לנצל את ההזדמנות הגדולה הניתנת לנו, דרך סבל וקושי עצום להגיע ליצירת עתיד גרף לעם היהודי בישראל.